กลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา

Academic Management Strategies to Enhance The Social Innovator Competencies of Students Under Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office

ชฎาธาร แปลงค้างพลู[1] รองศาสตราจารย์ ดร.กิติพงษ์ ลือนาม[2] รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริ ถีอาสนา[3]
Chadatharn Plangkangploo[1] Assoc.Prof. Dr.Kitipong Luenam[2] and Assoc.Prof. Dr.Siri Thee-asana[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบการบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียน 2) พัฒนากลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียน และ 3) ประเมินกลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธีพหุระยะ ผู้ให้ข้อมูลของแต่ละโรงเรียนจำนวน 2 คนประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงเรียน และ ครูหัวหน้ากลุ่มงานบริหารวิชาการจากแต่ละโรงเรียน ปีการศึกษา 2567 จำนวน 297 แห่ง วิธีการสุ่มตัวอย่าง โดยใช้หลักการแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยกำหนดเขตพื้นที่การศึกษาเป็นชั้นภูมิและโรงเรียนในแต่ละชั้นภูมิเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม เก็บข้อมูลโดยการตอบแบบสอบถาม จากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูล หาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1. องค์ประกอบการบริหารวิชาการที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การจัดการเรียนรู้ 3) การวัดและประเมินผล และ 4) การพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้นั้น

2. องค์ประกอบสมรรถนะนวัตกรสังคมที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญการเรียนรู้ตลอดชีวิต 2) ผู้เชี่ยวชาญการสร้างเครือข่ายสังคม 3) ผู้เชี่ยวชาญการสร้างสรรค์

3. กลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์หลัก ได้แก่ 1) เสริมสร้างระบบการวัดและประเมินผลด้วยเทคโนโลยี เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียน 2) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียน 3) พัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ให้สอดคล้องกับนโยบายภาครัฐ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียน 4) พัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยี เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียน

คำสำคัญ: สมรรถนะนวัตกรสังคม กลยุทธ์ การบริหารวิชาการ

[1]*หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*
[1]*Doctoral Degree of Philosophy Program in Educational Administration, Nakhon Ratchasima Rajabhat University*
[2]*อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*
[2]*Lecturer of Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University*
[3]*อาจารย์ประจำหลักสูตร ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ดุษฎีบัณฑิต คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬา มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี*
[3]*Lecturer of the Master of Science and Doctor of Philosophy Program, Faculty of Sports Science and Technology, Bangkokthonburi University*
*ผู้ติดต่อ, อีเมล์: ชฎาธาร แปลงค้างพลู, P_chadatharn@kkumail.com
รับเมื่อ 7 สิงหาคม 2568 แก้ไข 7 มกราคม 2569 ตอบรับ 20 มกราคม 2569

ABSTRACT

This study aimed to (1) examine the components of academic management aimed at enhancing social innovator competencies among students under the Primary Educational Service Area Offices in Nakhon Ratchasima Province (2) develop academic management strategies to foster such competencies; and (3) evaluate the proposed strategies. The study used a mixed method research design.

The research results were found that:

1. The academic management components consisted of four elements: (1) curriculum development, (2) instructional management, (3) assessment and evaluation, and (4) development of learning resources and media.

2. The components of social innovator competencies consisted of (1) lifelong learning specialists, (2) networking specialists, and (3) creative specialists.

3. The developed academic management strategies to enhance students' social innovator competencies consisted of four main strategies: 1) strengthening assessment and evaluation systems through technology; 2) developing instructional models using technology; 3) aligning learning resources with government policy; and 4) enhancing media and learning resources through technology. The results of strategy evaluation indicated that all four strategies were rated at the highest level in terms of appropriateness, feasibility, and usefulness.

Keywords: Social Innovator Competencies, Strategy, Academic Management

ภูมิหลัง

กระบวนทัศน์และค่านิยมของสังคมต่อการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตอย่างสิ้นเชิง สังคมและองค์กรให้ความสำคัญต่อปริญญาบัตรและวุฒิการศึกษาลดลง การส่งเสริมการเรียนรู้ที่ดีตลอดชีวิตของมนุษย์จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้มนุษย์ได้รู้จักและพัฒนาตนเองรวมไปถึงการนำองค์ความรู้เหล่านั้นไปใช้ในการสร้างประโยชน์เพื่อผู้อื่นคำว่า "การเรียนรู้" คือกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและการรับรู้จากประสบการณ์ที่ได้รับส่วน "การศึกษา" คือการฝึกฝนผ่านการสอนและการเรียนรู้ในโรงเรียน สิ่งสำคัญที่สุด คือ การพัฒนาระบบการศึกษาไทยและสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตควบคู่ไปด้วยกันด้วยเหตุที่สังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงและรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมเทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม (Desired Outcomes of Education: DOE) ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย 3 ด้าน คือ เป็นผู้เรียนรู้ เพื่อสร้างงานและคุณภาพชีวิตที่ดี ผู้ร่วมสร้างสรรค์ ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติให้นำไปใช้เป็นกรอบในการดำเนินการจัดทำมาตรฐานการศึกษา และหลักสูตรการศึกษาในแต่ละระดับและประเภทการศึกษา การกำกับติดตาม การประเมินผล และการประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจะต้องนำมาตรฐานการศึกษาของชาตินำสู่การปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) โดยเฉพาะนวัตกรรมเพื่อสังคม ซึ่งครอบคลุมถึง การประยุกต์ใช้ความคิดใหม่และเทคโนโลยีที่เหมาะสม ในการยกระดับคุณภาพชีวิต ชุมชน และสิ่งแวดล้อม อันจะนำไปสู่ความเท่าเทียมกันในสังคมและสามารถลดปัญหาความเหลื่อมล้ำได้อย่างเป็นรูปธรรม จึงได้กำหนดสถานศึกษามีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครูให้เป็นผู้อำนวยการเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา เพื่อบรรลุเป้าหมายสู่คนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกร นักคิด ผู้ประกอบการเกษตรกรยุคใหม่ และอื่น ๆ มีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง ภายใต้ตัวชี้วัดและเป้าหมายให้สถานศึกษาทุกแห่งสามารถจัดการเรียนการสอนที่สร้างสมุดลทุกด้าน และมีการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาพหุปัญญารายบุคคล ปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกต่างมีความเห็นว่าควรสนับสนุนและส่งเสริมนวัตกรรมสังคมให้เป็นที่รู้จักและยอมรับมากขึ้นเนื่องจากนวัตกรรมสังคมคือแนวความคิดใหม่ ๆ (ผลิตภัณฑ์ บริการและโมเดล)

วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ที่ตอบสนองความต้องการของสังคม (Murray, Grice & Mulgan, 2010, p. 3) ซึ่งช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ในสังคมได้อย่างเป็นรูปธรรมและสามารถนำไปปฏิบัติกับปัญหายาก ๆ ของสังคม เช่น ปัญหาเกี่ยวกับประชากรสูงวัย (Manzini, 2018, p. 172) นวัตกรสังคม คือ ผู้ผลิตและสร้างสรรค์นวัตกรรมสังคม เพื่อตอบสนองความต้องการและปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิต ชุมชน และสังคมของตนเองได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน แต่ถึงกระนั้นความสามารถนี้จำเป็นต้องได้รับการบ่มเพาะ จึงจะสามารถนำมาใช้ได้และเกิดประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม (Manzini, 2014, p. 57) จังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่เป็นอันดับหนึ่งของประเทศไทย ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องบ่มเพาะสมรรถนะนวัตกรสังคมให้กับผู้เรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา เพื่อที่ผู้เรียนจะได้สามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมสังคม ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ตามแนวคิดสมรรถนะนวัตกรสังคม เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนในการเสริมสร้างคุณลักษณะนวัตกรสังคมให้กับผู้เรียน

คำถามการวิจัย

กลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา เป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อสร้างกลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อประเมินกลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบของการบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา มี 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของการบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา โดยมีแหล่งข้อมูล ในการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หนังสือ บทความวิชาการ บทความวิจัย และเอกสารที่มีการเผยแพร่บนแหล่งข้อมูลที่ได้รับการยอมรับที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรสังคม และกลยุทธ์ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและการหาคุณภาพเครื่องมือ คือ แบบบันทึกการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการบันทึกลงในแบบบันทึกการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ตรวจสอบรายการโดยวิเคราะห์ความถี่ เพื่อกำหนดเป็นองค์ประกอบของการบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศจากโรงเรียนต้นแบบด้านวิชาการโดยโรงเรียนต้นแบบ โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนต้นแบบที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) ด้านวิชาการ จำนวน 3 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ จำนวน 3 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อเติมเต็มองค์ประกอบของการบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา และการนำแนวปฏิบัติไปใช้ในโรงเรียน ขั้นตอนที่ 3 ประเมินความเหมาะสมขององค์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษา คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการประเมินจากแบบประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบองค์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา

ตอนที่ 2 การพัฒนากลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา มี 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็น ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 – 7 จำนวน 1,291 แห่ง ปีการศึกษา 2567 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 – 7 จำนวน 297 แห่ง วิธีการสุ่มตัวอย่าง โดยใช้หลักการแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยกำหนดเขตพื้นที่การศึกษาเป็นชั้นภูมิและโรงเรียนในแต่ละชั้นภูมิเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 297 คน และครูหัวหน้ากลุ่มงานบริหารวิชาการ จำนวน 297 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นของการบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการตอบแบบสอบถาม เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็น วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคามจากสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นของกลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา โดยใช้การวิเคราะห์เมทริกซ์ (Matrix Analysis) ขั้นตอนที่ 3 ยกร่างกลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา กลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษา คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมินร่างกลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ และประเมินร่างกลยุทธ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 3 การประเมินกลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของร่าง กลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 – 7 จำนวน 1,291 แห่ง แห่ง ปีการศึกษา 2567 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 – 7 จำนวน 297 แห่ง วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักการแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยกำหนดเขตพื้นที่การศึกษาเป็นชั้นภูมิและโรงเรียนในแต่ละชั้นภูมิเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 – 7 จำนวน 297 แห่ง ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 297 คน และครูหัวหน้ากลุ่มงานบริหารวิชาการ จำนวน 297 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการประเมินแบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของร่างกลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบกลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา

1.1 องค์ประกอบการบริหารวิชาการ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การจัดการเรียนรู้ 3) การวัดและประเมินผล และ 4) การพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้

1.2 องค์ประกอบสมรรถนะนวัตกรสังคม ประกอบด้วย ประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญการเรียนรู้ตลอดชีวิต 2) ผู้เชี่ยวชาญการสร้างเครือข่าย และ 3) ผู้เชี่ยวชาญการสร้างสรรค์

2. ผลการพัฒนากลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา

2.1 ผลการศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นของการบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา พบว่าสภาพที่เป็นจริง

วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่ควรจะเป็น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านการพัฒนาหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการจัดการเรียนรู้ ส่วนด้านการวัดและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

2.2 สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นของสภาพแวดล้อมภายนอกที่เอื้อต่อการบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมสภาพที่เป็นจริง อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ สภาพเทคโนโลยี สภาพนโยบายของรัฐ สภาพสังคมและ สภาพเศรษฐกิจ ตามลำดับ

2.3 ผลการวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของกลยุทธ์การบริหารวิชาการ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา

จากผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของกลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา จับคู่จุดแข็งและโอกาสได้ดังนี้ คู่ที่ 1 ด้านวัดและประเมินผล และ ด้านเทคโนโลยี คู่ที่ 2 ด้านการจัดการเรียนรู้ และ ด้านเทคโนโลยี คู่ที่ 3 การพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ และ ด้านสภาพนโยบายของรัฐ และคู่ที่ 4 การพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ และด้านเทคโนโลยี สามารถสร้างกลยุทธ์ ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กลยุทธ์หลัก 4 กลยุทธ์ กลยุทธ์รอง 10 กลยุทธ์ และ โครงการกิจกรรม / ตัวชี้วัดความสำเร็จ 10 โครงการ

3. ผลการประเมินกลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมาโดยใช้แบบสอบถามประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

3.1 ความเหมาะสม ในภาพรวมมีความเหมาะสมของกลยุทธ์ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายกลยุทธ์หลัก พบว่า กลยุทธ์หลักที่ 3 พัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ให้สอดคล้องกับนโยบายภาครัฐ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด

3.2 ความเป็นไปได้ ในภาพรวมมีความเหมาะสมของกลยุทธ์ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายกลยุทธ์หลัก พบว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายกลยุทธ์หลัก พบว่า กลยุทธ์หลักที่ 3 ขับเคลื่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียน ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

3.3 ประเด็นความเป็นประโยชน์ ในภาพรวมมีความเหมาะสมของกลยุทธ์ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายกลยุทธ์หลัก พบว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายกลยุทธ์หลัก พบว่า ภาพรวมมีความเป็นประโยชน์มากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายกลยุทธ์หลัก พบว่า กลยุทธ์หลักที่ 3 อยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้แยกอภิปรายผลตามความมุ่งหมายการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น คือ 1) องค์ประกอบการบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา 2) กลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา และ 3) ผลการประเมินกลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา จากผลการวิจัยมีประเด็นนำสู่การอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษากลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัด

1.1 ผู้วิจัยสามารถสรุปและสังเคราะห์ศึกษาองค์ประกอบการบริหารวิชาการ ประกอบด้วยงาน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การจัดการเรียนรู้ 3) การวัดและประเมินผล และ 4) การพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ โดยผู้วิจัยได้ยึดแนวคิดการบริหารวิชาการของกระทรวงศึกษาธิการเป็นหลัก และสังเคราะห์รวมกับแนวคิดของนักวิชาการท่านอื่น ๆ และผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้วว่ามีความเหมาะสมในทุกองค์ประกอบ โดยองค์ประกอบการบริหารวิชาการที่สังเคราะห์ขึ้นครอบคลุมงานหลักที่ช่วยในการวางแผน การจัดการเรียนรู้ และการประเมินผล ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากองค์ประกอบทั้ง 4 นี้เป็นหัวใจสำคัญของการบริหารวิชาการในสถานศึกษา ที่สามารถส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างแท้จริงสอดคล้องกับงานวิจัยของ อานนท์ ธิติคุณากร (2562, หน้า 235) เรื่อง กลยุทธ์การบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาทักษะสำหรับเศรษฐกิจสีเขียว และงานวิจัยของ มนรัตน์ แก้วเกิด (2562, หน้า 18) เรื่อง กลยุทธ์การบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดความเป็นพลเมืองดิจิทัล ที่พบว่ากรอบแนวคิดการบริหารวิชาการประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบคือ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การจัดการเรียนรู้ และ 3) การวัดและประเมินผล และสอดคล้องกับ สุกัญญา แช่มช้อย (2565, หน้า 12) ที่กล่าวว่า การบริหารวิชาการที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคพลิกผัน ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องกำหนดวิสัยทัศน์การจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารวิชาการโดยเริ่มจาก 1) การออกแบบหลักสูตร 2) การจัดการเรียนรู้ และ 3) การประเมินผล โดยทั้ง 3 องค์ประกอบเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกัน มีเป้าหมายเชื่อมโยงกัน คือ คุณภาพผู้เรียนหรือการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ ดังนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการวางแผนในด้านของการพัฒนาหลักสูตรและการนำแผนสู่การปฏิบัติโดยพัฒนาส่งเสริมการจัดการเรียนรู้นำหลักสูตรไปจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายสูงสุด ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้คือ สมรรถนะนวัตกรสังคม ซึ่งที่กล่าวมาข้างต้นมีความเชื่อมโยงกับ PIE Model (Newby, Stepich, Lehman and Russell, 2000, pp. 290 – 301) ซึ่งเป็นแนวทางที่ใช้ในการวางแผนและการจัดการอย่างแพร่หลาย ทั้ง ในวงการการศึกษา วงการธุรกิจ หรือโครงการต่าง ๆ ที่ประกอบด้วย 1) Plan (วางแผน) กำหนดวัตถุประสงค์, เป้าหมาย, และกิจกรรมที่จะทำ ซึ่งในที่นี้หมายรวมถึงการพัฒนาหลักสูตร 2) Implement (การนำสู่การปฏิบัติ) การดำเนินตามแผน, การทำตามที่ได้วางไว้ ซึ่งในที่นี้หมายรวมถึง การจัดการเรียนรู้ 3) Evaluation (การประเมิน) การทบทวนผลลัพธ์, การประเมินความสำเร็จของแผนการทำงาน, การหาวิธีการปรับปรุงซึ่งในที่นี้หมายรวมถึงการวัดและประเมินผลผู้เรียน จึงเชื่อได้ว่าองค์ประกอบทั้ง 3 เป็นองค์ประกอบของการบริหารวิชาการที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

1.2 ผลการศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะนวัตกรสังคม พบว่าประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก 1) ผู้เชี่ยวชาญการเรียนรู้ตลอดชีวิต 2) ผู้เชี่ยวชาญการสร้างเครือข่าย และ 3) ผู้เชี่ยวชาญการสร้างสรรค์ โดยพบว่าองค์ประกอบทั้งสามดังกล่าวมีความสอดคล้องกับแนวคิดและกรอบการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่หลากหลายองค์กรระหว่างประเทศได้ให้ความสำคัญ โดยเฉพาะแนวทางจากองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD, 2021, p. 13) ภายใต้กรอบ Learning Compass 2030 ซึ่งมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถกำหนดเป้าหมายชีวิตของตนเอง (self – direction) มีความสามารถในการปรับตัวและเติบโตท่ามกลางความไม่แน่นอน ตลอดจนมีความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียนรู้ ในขณะเดียวกัน รายงาน The Future of Jobs ของ World Economic Forum (2016, p. 10) ได้ชี้ให้เห็นว่าทักษะที่จำเป็นในโลกอนาคต ได้แก่ การคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) และการบริหารจัดการคน (People Management) ซึ่งสามารถเชื่อมโยงได้กับองค์ประกอบของผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างสรรค์และการสร้างเครือข่าย เนื่องจากทั้งสองด้านต่างต้องอาศัยภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม การแก้ปัญหา และการพัฒนาความคิดเชิงระบบ ซึ่งสอดคล้องกับความเป็น “นวัตกรสังคม” ตามองค์ประกอบทั้งสามที่ผู้วิจัยได้นำเสนอในครั้งนี้

2. ผลการพัฒนากลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา

2.1 การพัฒนากลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียนในครั้งนี้ดำเนินการโดยการศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นของการบริหารวิชาการ และสภาพแวดล้อมภายนอกที่เอื้อต่อการบริหารวิชาการในจังหวัดนครราชสีมา พบว่าสภาพที่เป็นจริงอยู่ในระดับมาก ในขณะที่สภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ ชี้ให้เห็นว่าสถานศึกษามีการดำเนินงานด้านวิชาการที่ดีในระดับหนึ่ง แต่ยังมีช่องว่างของการพัฒนาโดยเฉพาะในด้านการพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ซึ่งมีค่าคะแนนต่ำกว่าด้านอื่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลยังเป็นจุดอ่อนในระดับโรงเรียน สอดคล้องกับ มนรัตน์ แก้วเกิด (2562, บทคัดย่อ) ที่ระบุถึงองค์ประกอบหลักของการบริหารงานวิชาการไว้ว่า ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การจัดการเรียนการสอนและ 3) การวัดและประเมินผล

2.2 การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ เมทริกซ์ (Matrix Analysis) ตามแนวทางของ สุวิมล ว่องวาณิช (2562, หน้า 90 – 91) ช่วยให้การพัฒนากลยุทธ์มีความเป็นระบบและเชื่อมโยงจุดแข็งของสถานศึกษากับโอกาสจากสภาพแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม เช่น การจับคู่ระหว่างด้านวัดและประเมินผล และด้านเทคโนโลยีรวมถึงด้านการจัดการเรียนรู้ และ ด้านเทคโนโลยี

2.3 กลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้นจึงประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กลยุทธ์หลัก 4 กลยุทธ์ และกลยุทธ์รอง 10 กลยุทธ์ ซึ่งครอบคลุมทั้งด้านการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการใช้เทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคม อันสอดคล้องกับแนวทางของ Glatthorn (2000, p. 11) ที่เน้นการพัฒนาหลักสูตรอย่างมียุทธศาสตร์ และแนวคิดของ Davies et al. (2011, pp. 80 – 91) ที่เสนอว่าการศึกษายุคใหม่จำเป็นต้องบูรณาการเทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ นอกจากนี้ การมุ่งเน้นเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคม โดยเฉพาะความฉลาดรู้ (Future Literacy) ภาวะผู้นำ (Future Leadership) และทักษะการทำงาน (Future Work) ยังสอดคล้องกับกรอบแนวคิดของ OECD (2021, pp. 5 – 9) World Economic Forum (2016, pp. 3 – 10) และ UNESCO (2016, pp.15 – 23) ที่เน้นว่าทักษะเหล่านี้เป็นหัวใจสำคัญในการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมรับมือในศตวรรษที่ 21

3. การอภิปรายผลการประเมินกลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมกลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ากลยุทธ์ดังกล่าวมีความสอดคล้องกับสภาพจริงของสถานศึกษา และสามารถนำไปใช้ในทางปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.1 ในด้านความเหมาะสม กลยุทธ์หลักที่ 3 พัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ให้สอดคล้องกับนโยบายภาครัฐเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียนได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสมสูงสุด ซึ่งแสดงถึงการสนับสนุนให้นักเรียนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพและหลากหลาย ตอบสนองต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการริเริ่มสิ่งใหม่ (ผู้เชี่ยวชาญการสร้างสรรค์) สอดคล้องกับแนวคิดของ Glatthorn (2000, p. 11) ที่เน้นว่าการพัฒนาหลักสูตรอย่างมียุทธศาสตร์เป็นหัวใจของคุณภาพการศึกษา ISPIM (2018, pp. 1 – 14) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะนวัตกรรมจากแหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิตชีวาและมีบริบท

3.2 ในด้านความเป็นไปได้ กลยุทธ์หลักที่ 1 เสริมสร้างระบบการวัดและประเมินผลด้วยเทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียน ได้รับการประเมินสูงสุด ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความพร้อมของสถานศึกษาในการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีเพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (ผู้เชี่ยวชาญการเรียนรู้ตลอดชีวิต)

โดยสอดคล้องกับแนวคิดของ Fullan (2007, pp. 155 – 170) ที่เน้นว่าการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ต้องเกิดจากการลงมือปฏิบัติจริง และเชื่อมโยงกับแนวคิดของ UNICEF (2019, pp. 13 – 17) ที่สนับสนุนการเรียนรู้เชิงรุกผ่านการใช้ข้อมูลการสะท้อนผลและการประเมินอย่างต่อเนื่อง

3.3 ในด้านความเป็นประโยชน์ กลยุทธ์หลักที่ 2 พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมของนักเรียน ได้รับการประเมินว่ามีความเป็นประโยชน์สูง เนื่องจากสามารถตอบสนองต่อบริบทของผู้เรียนที่ต้องการการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการเรียนรู้แบบเครือข่าย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Sherman (2011, p. 62) ที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างการสร้างเครือข่ายและความสามารถในการริเริ่มนวัตกรรมเพื่อสังคมการประเมินกลยุทธ์ในครั้งนี้สะท้อนให้เห็นกลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องทั้งกับแนวคิดเชิงวิชาการและกับความต้องการในสภาพจริงของสถานศึกษา โดยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการบริหารวิชาการที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรสังคมได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสริมหลักสูตรในการส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรมสังคมของนักเรียน โรงเรียนควรจัดโครงการนวัตกรรมหรือกิจกรรมบูรณาการ เช่น กิจกรรม STEM, โครงงานสร้างสรรค์เพื่อชุมชน, หรือโครงการจิตอาสา ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนเรียนรู้นอกห้องเรียนและได้พัฒนาองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ การเรียนรู้ตลอดชีวิต การสร้างเครือข่าย และการสร้างสรรค์ โดยต้องคำนึงถึงบริบทของแต่ละโรงเรียน ความพร้อมของครู บุคลากร และงบประมาณ ไม่ควรจัดกิจกรรมที่เน้นการแข่งขันหรือสร้างภาระจนเกินไปต่อนักเรียน

1.2 การพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับเป้าหมายการสร้างสมรรถนะนวัตกรรมสังคม ควรทบทวนและปรับหลักสูตรสถานศึกษาให้มีเป้าหมายที่ชัดเจนเกี่ยวกับนวัตกรรมสังคม เช่น เพิ่มสาระเกี่ยวกับการแก้ปัญหาสังคม การคิดเชิงวิพากษ์ การทำงานเป็นทีม รวมทั้งพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์และลงมือปฏิบัติจริงควรยึดกรอบมาตรฐานหลักสูตรแกนกลางฯ เป็นพื้นฐาน และให้ครูมีส่วนร่วมในการปรับหลักสูตรเพื่อให้เกิดความเข้าใจและความยืดหยุ่นในการจัดการเรียนการสอน

1.3 การใช้เทคโนโลยีในการวัดและประเมินสมรรถนะนวัตกรรมสังคมอย่างเหมาะสมสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดทำแฟ้มสะสมงานดิจิทัล (e – Portfolio) หรือระบบติดตามพัฒนาการของผู้เรียน เพื่อให้การประเมินเป็นไปอย่างต่อเนื่องและสะท้อนศักยภาพเชิงสร้างสรรค์และสังคมของนักเรียนได้ชัดเจนขึ้น ควรคำนึงหรือระวังคือ ต้องตระหนักถึงช่องว่างทางเทคโนโลยีและความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัลระหว่างโรงเรียน

1.4 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนและองค์กรภายนอก เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรรมสังคม โรงเรียนควรพัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่น องค์กรเอกชน มหาวิทยาลัย หรือศูนย์เรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนได้มีเวทีในการนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย ครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ในประเด็น การพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสมรรถนะ “การคิดอย่างเชื่อมโยง” ของนักเรียนผ่านโครงการบูรณาการระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบ PAR โดยให้ครู นักเรียน และชุมชนมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรม ทดลองใช้ และปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันตลอดวงจรแผน – ปฏิบัติ – สังเกต – สะท้อน คาดว่าโรงเรียนมีแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทในการส่งเสริมทักษะการคิด

นักเรียนได้พัฒนาทักษะเชิงนวัตกรรมร่วมกับประสบการณ์ชีวิตจริง และช่วยส่งเสริมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอย่างยั่งยืน

2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ควรวิจัยเพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีสมรรถนะ “การเรียนรู้อย่างไตร่ตรอง” ได้ดีในกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการสะท้อนความคิดของนักเรียน (Reflection logs) ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับคือ ผู้สีส่วนได้เสียจะเข้าใจปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการเกิดการเรียนรู้อย่างไตร่ตรอง นำไปออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และจะสนับสนุนการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งในโรงเรียน

2.3 ควรศึกษาความสำเร็จของโรงเรียนต้นแบบที่ใช้ “สื่อและแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา” เพื่อส่งเสริมสมรรถนะนวัตกรรมสังคม โดยทำการวิจัยแบบกรณีศึกษา (Case Study) ใช้กรณีศึกษาเชิงลึกกับ 1 – 2 โรงเรียน โดยเก็บข้อมูลจากเอกสาร แผนการสอน สื่อการเรียนรู้ สัมภาษณ์ครู นักเรียน และผู้ปกครอง จะทำให้ได้โรงเรียนต้นแบบเป็นรูปธรรมของการใช้แหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถขยายผลหรือปรับใช้ในโรงเรียนอื่นที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน และช่วยเสริมความเข้าใจเชิงระบบในการจัดการศึกษานอกห้องเรียน

2.4 ควรจัดทำวิจัย “แนวทางการประเมินสมรรถนะนวัตกรรมสังคมของนักเรียน” ที่เหมาะสมและเป็นไปได้ในระดับประถมศึกษา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบ Delphi Technique โดยการรวบรวมความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมิน ผลิตและปรับปรุงแนวทางประเมินสมรรถนะในรอบต่าง ๆ จนเกิดฉันทามติ คาดว่าจะได้เกณฑ์หรือเครื่องมือประเมินที่สามารถใช้งานได้จริงและวัดได้ชัดเจน ลดความกำกวมในการประเมินสมรรถนะนามธรรม และเป็นสร้างมาตรฐานร่วมด้านการวัดและประเมินผลในเชิงนวัตกรรม

เอกสารอ้างอิง

มนรัตน์ แก้วเกิด. (2562). *กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดความเป็นพลเมืองดิจิทัล.* วิทยานิพนธ์ ค.ด. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิโรจน์ สารัตนะ. (2564). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย.* (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: อมรการพิมพ์.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561. กรุงเทพฯ: บริษัท 21 เซ็นจูรี่ จำกัด.

สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2566). รายงานทิศทางนวัตกรรมประเทศไทย พ.ศ. 2566. กรุงเทพฯ.

สุกัญญา แช่มช้อย. (2565). *การบริหารวิชาการที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคพลิกผัน.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อานนท์ ธิติคุณากร. (2562). *กลยุทธ์การบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาทักษะสำหรับเศรษฐกิจสีเขียว.* วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Davies, B., Ellison, L., & Bowring – Carr, C. (2011). School Leadership in the 21st Century: Developing a Strategic Approach. London: Routledge.

Fullan, M. (2007). The new meaning of educational change (4th ed.). New York, NY and London, UK: Teachers College Press.

Glatthorn, A. A. (2000). The Principal as Curriculum Leader: Shaping What Is Taught and Tested. California: Corwin Press.

International Society for Professional Innovation Management (ISPIM). (2018). Proceedings of the ISPIM Innovation Conference 2018: Innovation, the Name of the Game. ISPIM.

Manzini, E. (2014). Making things happen: Social innovation and design. Design Issues, 30(1), 57–66.

Manzini, E. (2018). Catalysing social resources for sustainable changes. In The Routledge Handbook of Service Design. Routledge.

Murray, R., Caulier-Grice, J., & Mulgan, G. (2010). The open book of social innovation. NESTA.

Newby, T. J., Stepich, D. A., Lehman, J. D., & Russell, J. D. (2000). Instructional Technology for Teaching and Learning: Designing Instruction, Integrating Computers, and Using Media. Upper Saddle River, NJ: Merrill/Prentice Hall.

OECD. (2021). Future of Education and Skills 2030: OECD Learning Compass. Paris: OECD Publishing.

OECD/UNESCO. (2016). Education in Thailand: An OECD – UNESCO perspective (Reviews of National Policies for Education). OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/9789264259119-en

Sherman, R. (2011). Theories of Democratic Education and Their Implications for Curriculum. Educational Leadership Review, 12(1), 12 – 24.

UNICEF. (2019). Every Child Learns: UNICEF Education Strategy 2019 – 2030. New York: UNICEF.

World Economic Forum. (2016). The Future of Jobs: Employment, Skills and Workforce Strategy for the Fourth Industrial Revolution. Geneva: World Economic Forum. http://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs.pdf

วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร